

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 7/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen saamen kielten etäopetuksen jatkumisesta ja vakiintumisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Inka Hopsu/vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 7/2024 vp:

Kuinka hallitus aikoo varmistaa saamen kielen opiskelun mahdollisuuden eri puolilla Suomea jatkossakin ja turvata etäopetuksen laadukkaan jatkumisen ja vakiintumisen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Saamen kielen ja saamenkielisen opetuksen asema koulussa on yksi tärkeimmistä saamelaisten tulevaisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Koulun merkitystä saamen kielen, saamelaisen kulttuurin ja saamelaisyhteisön tulevaisuudelle ei voi ylikorostaa.

Samaan aikaan kun saamen kielellä annettu ja saamen kielen opetus on vakiinnuttanut asemansa saamelaisten kotiseutualueella, on kotiseutualueen kuntien ulkopuolella opetuksen toteutumisessa todettu olevan haasteita.

Saamen kielten etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen pilottihanke käynnistyi syyslukukaudella 2018, se jatkuu kevätlukukauden 2024 loppuun. Opetus- ja kulttuuriministeriö on sitoutunut rahoittamaan hanketta vuoteen 2026. Saamen kielten etäyhteyksiä hyödyntävä opetuspilotti on Utsjoen kunnan johtama ja Saamelaiskäräjien koordinoima hanke. Hankkeen tarkoituksena on saada mahdollisimman suuri osa saamelaisten kotiseutualueen kuntien ulkopuolella koulua käyvistä saamelaisoppilaista saamen kielten opetuksen piiriin. Lisäksi hankkeen tavoitteena on ollut kehittää etävälitteisen opetuksen teknisiä ja pedagogisia ratkaisuja sekä luoda toiminta-malli saamen kielten etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen vakinaistamiseksi. Hankkeen oppilasmäärä on kasvanut vuosittain parilla kymmenellä. Lukuvuonna 2018–2019, hankkeen alkaessa, hankkeessa opiskeli yhteensä 50 oppilasta ja opiskelijaa. Hankkeen kuudentena lukuvuonna 2023–2024 oppilasmäärä on noussut jo 180 oppilaaseen ja opiskelijaan yhteensä 110 koulusta. Oppilasmäärän voimakas kasvu kertoo saamen kielten etäopetuksen kysynnästä, kun tieto opetusmahdollisuudesta on saavuttanut huoltajia ja opetuksen järjestäjiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti viime hallituskauden alussa saamen kielten ja saamenkielisen opetuksen kehittämistyöryhmän, jonka tehtävänä oli tarkastella saamenkielisen varhaiskasvatuksen, saamelaiden kulttuuri- ja kielipesätoiminnan, saamelaisopetuksen ja -koulutuksen tilaa kokonaisuutena. Kehittämistyöryhmän yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli, että saamen kielten etävälitteinen opetus tulisi vakinaistaa, jotta saamen opetus voidaan turvata myös saamelaiden kotiseutualueen ulkopuolella. Utsjoen kunta, saamelaiskäräjät ja OKM sopivat kokouksessa helmikuussa 2021, että seuraava askel kohti vakiinnuttamista on hankkeen arviointi. Tarkoitus oli, että arviointi keskittyisi käynnissä olevan pilottihankkeen toimintamallin ja opetus-järjestelyiden onnistumisen arviointiin opetusta vastaanottavien koulujen, oppilaiden, heidän huoltajiensa ja opetuksen järjestäjien kannalta.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) julkaisi raporttinsa tammikuussa vuonna 2023 ja raportissa tarkasteltiin Karvin toteuttaman arvioinnin tuloksia saamen kielten etäopetuspilotin toimivuudesta ja opetuksen vaikuttavuudesta. Arvioinnilla tuotettiin tietoa kolmeen pääteemaan liittyen. Ensinnäkin selvitettiin, missä määrin opetukseen osallistuvien määrä on lisääntynyt etäopetuspilotin aikana, ja mitkä tekijät edistävät tai estävät etäopetukseen osallistumista. Toinen teema tarkastelee etäopetuspilotin pedagogisten tavoitteiden toteutumista ja kolmas rahoitusmallin toimivuutta.

Karvi laati arviointitulosten pohjalta kehittämissuosituksia eri toimijatasoille ja etäopetuspilotin jatkoa pohtiville viranomaisille. Raportin mukaan keskeiset kehittämiskohteet ovat mm. opettajien työsuhteiden vakinaistamisen ja saamen kielen statuksen selkiyttäminen valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa. Muita kehittämissuosituksia ovat mm. saamen kielten etäopetukseen erillistä lisärahoitusta, saamen kielille oma opetussuunnitelma, jossa saamen kielten ja saamelaiskulttuurin erityisluonne tulee huomioiduksi, sekä myös se, että tulisi selkiyttää eri toimijoiden vastuuta, linjata ohjaajan rooli ja resursointi sekä selkiyttää etäopetuspilotin rahoitusmallia.

Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan kotoperäisten vähemmistökielten, erityisesti saamen kielten, karjalan kielen, romanikielen ja kotimaisten viittomakielten asemaa halutaan vahvistaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö on sitoutunut rahoittamaan saamen kielten etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen pilottihanketta vuoteen 2026.

Helsingissä 29.2.2024

Opetusministeri Anna-Maja Henriksson

VN/4700/2024-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: